

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
ФАКУЛЬТЕТ «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО»
КАФЕДРА ЖИВОПИСУ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ
спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»
галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
Освітньо – професійна програма «Станковий живопис»

Харків ХДАДМ 2025

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю «023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», ОПП «Станковий живопис»

Упорядники: Дмитро ЄФІМЕНКО, доцент кафедри живопису
Микола ДЕРКАЧ, доцент кафедри живопису

Рецензенти:

Ігор ЧЕБОТОВ, заслужений діяч мистецтв України, доцент кафедри рисунку
Богдан МАЗУР, народний художник України, професор НАОМА

Рекомендовано до друку:

Методичною радою ХДАДМ Протокол № 25-03 від 25 квітня 2025р.

© ХДАДМ

© Єфименко Д. В., Деркач М. І.

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ.....	4
2. ЗМІСТ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ.....	6
2.1. Послідовність роботи.....	7
2.2. Ескізне рішення кваліфікаційної роботи бакалавра та пошук живописної мови	9
2.3. Підсумковий контроль практики.....	10
3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	13
4. ДОДАТКИ.....	16

1.ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Згідно з навчальним планом, що ухвалений методичною радою ХДАДМ, дисципліна вивчається студентами 4-го року навчання першого освітнього рівня (бакалавр) факультету «Образотворче мистецтво», ОПІ «Станковий живопис» (3 кредити ECTS, 90 учбових годин) і має забезпечити сучасний рівень професійної підготовки фахівців станкового живопису, здатних створювати оригінальні художні твори (станкові картини).

Метою переддипломної практики є комплексна підготовка здобувача вищої освіти до самостійної професійної діяльності у галузі образотворчого мистецтва та забезпечення якісної апробації, завершення та захисту кваліфікаційної роботи бакалавра.

Завданнями дисципліни «Переддипломна практика» є завершення формування художньої концепції полотна кваліфікаційної роботи бакалавра, узгодження її з керівником та дотримання затверджених вимог щодо жанру (портрет, пейзаж, тематична картина), формату та матеріалів. Здійснення усіх етапів живописного процесу (перенесення, ґрунтування, підмальовок, лесування/пастозна робота) на полотні відповідно до обраної авторської техніки. Демонстрація високого рівня володіння професійними навичками: композиційною побудовою, колористичною гармонією, пластичним моделюванням форми та технікою фактури, що забезпечує створення оригінального, завершеного твору станкового живопису.

У процесі практичної підготовки здобувачі знайомляться з сучасними методами збору та систематизації інформації й підготовчого матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи бакалавра, та вдосконалюють фахову майстерність шляхом виконання практичних завдань.

В результаті проходження переддипломної практики студент повинен знати:

- принципи роботи над живописним твором;
- методи збору та систематизації інформації;
- методи розробки власної концепції художнього твору;

- методи практичної реалізації творчого задуму;
- образотворчі засоби побудови композиції;
- структуру кваліфікаційної роботи бакалавра та принципи її побудови;

уміти:

- виконувати різні за змістом і формою живописні твори;
- аналізувати та систематизувати аналоги;
- розробляти власну концепцію художнього твору;
- теоретично обґрунтовувати практичну реалізацію творчого задуму;

мати навички:

- малювання з натури для збору підготовчого матеріалу для композиції;
- творчого підходу в розробці ескізів та оригіналів;
- визначення мети і завдання концепції живописного твору;
- використання методів організації роботи над кваліфікаційною роботою бакалавра;
- корекції щодо вдосконалення живописного твору на основі аналізу роботи.

Ключовим принципом переддипломної практики є послідовна автономізація творчого процесу здобувача. Роль викладача-керівника визначається як консультативно-коригувальна, спрямована на фахове спрямування художнього мислення здобувача, а не на пряме керування виконанням.

У процесі практичної підготовки відпрацьовується навичка самостійного прийняття композиційних та технологічних рішень, що є необхідною умовою для формування професійної адаптивності випускника. Успішне завершення практики сприяє інтеграції здобутих знань і вмінь для ефективної діяльності в умовах конкурентного ринку праці, а саме: у сфері мистецької викладацької та освітньої діяльності, у виставковій та дослідницькій діяльності як незалежний художник.

Самостійна робота має бути спрямованою на збір необхідної інформації та завершення практичних завдань за зазначеною тематикою і містити такі

складові: робота з літературними джерелами в бібліотеці, мережі Інтернет; аналіз аналогів; виконання з натури малюнків, начерків за темою завдання; перегляд художніх і конкурсних виставок в академії, галереях міста, з метою знайомства з сучасним образотворчим мистецтвом.

2. ЗМІСТ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Формами опанування дисципліни «Переддипломна практика» є синтез практичної та теоретичної роботи, який полягає у теоретичному обґрунтуванні авторської концепції та виконання практичних завдань за темою кваліфікаційної роботи бакалавра. Мета запропонованих завдань – отримання практичних навичок роботи з аналоговим візуальним матеріалом, розвиток аналітичного мислення та здібностей щодо систематизації матеріалу та подальшого його використання у розробці власної концепції творчої роботи та її практичної реалізації в межах теми кваліфікаційної роботи бакалавра. Переддипломна практика проходить відповідно до навчально-творчих завдань.

Переддипломна практика складається з двох етапів та двох відповідних тем пов'язаних між собою, в межах яких студенти виконують завдання, які забезпечують підготовку до виконання кваліфікаційної роботи на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр».

Тема I. Підготовка до остаточного затвердження теми кваліфікаційної роботи бакалавра:

- збір необхідного матеріалу для кваліфікаційної роботи (натурний документаж, отримання чуттєвих вражень від відвідування певних місць і локацій);

- робота з натури (рисунок моделі (об'єкту) в заданому освітленні або варіації з освітленням, етюд моделі (об'єкту) в заданому освітленні або варіації з освітленням)

Самостійна робота здобувача:

Композиційні пошуки, визначення із персональними уподобаннями.

Відвідування певної локації задля отримання життєвого досвіду та

документації вражень в інший спосіб (отримання інформації інтелектуального характеру, технічного, музичного, естетичного, фольклору та інше).

Робота над створенням концепції роботи.

Розробка ескізів з урахуванням теми 1:

- **Тема II.** Підбір колористики та стилістичної живописної мови в кваліфікаційній роботі.

- презентація досвіду збору матеріалу з використанням фото та відеоматеріалу

Самостійна робота здобувачів:

- презентація досвіду збору матеріалу, підбір та аналіз аналогів за темою;

Системний підхід до кваліфікаційної роботи, розробка презентації кваліфікаційної роботи.

2.1 Послідовність роботи.

Визначення теми кваліфікаційної роботи.

Тема кваліфікаційної роботи є самостійним та вільним вибором студента. Її направленість має відповідати специфіці навчання у навчально-творчих майстернях. Стилїстика, жанр, техніка та матеріали її виконання також обираються студентом на власний вибір. Окрім того, що тема кваліфікаційної роботи має розкрити творчий та професійний потенціал студента, вона повинна відповідати тенденціям розвитку сучасного мистецтва. Вибір теми кваліфікаційної роботи є важливим етапом.

Збір інформації та необхідних матеріалів за визначеною темою

Після визначення теми необхідно зібрати робочий матеріал згідно з тематикою, направленістю навчання у навчально-творчій майстерні. Це може бути опрацьований раніше матеріал, фото та рисунки за темою, опрацювання літератури та інша необхідна інформація для створення кваліфікаційної роботи.

Аналіз аналогів за темою.

Наступним етапом переддипломної практики є збір аналогів, їх аналізування та систематизація. Аналогові зображення допомагають не лише в розробці практичної частини роботи, а й служать основним наглядним матеріалом для теоретичної частини роботи (дипломна записка). Потрібно відповідально віднестись до виконання даного завдання, систематизувати аналоги згідно з їх пріоритетністю та значимістю для майбутньої кваліфікаційної роботи.

Буде доречним поділення аналогів на групи, наприклад це можуть бути:

- тематичні аналоги, в яких представлені варіанти рішення подібної теми різними митцями;
- композиційні аналоги служать прикладами для принципів побудови майбутньої кваліфікаційної роботи (слід уникати плагіату);
- аналоги за технікою виконання дозволять визначитись з технічними прийомами та манерами художників, використати окремі здобутки майстрів у власній роботі.

Усі аналоги складають частину дипломної записки, створюючи обов'язковий блок зображувального матеріалу. У процесі збору аналогів доречним буде підписувати роботи, зазначаючи автора, та рік виконання.

Розробка авторської концепції рішення теми.

Теоретичне обґрунтування творчого задуму - це стисле викладення авторської концепції у обсязі 2- 3 сторінки тексту, набраного гарнітурою Times New Roman, 14 кегль шрифту, міжстрочний інтервал 1,5. У авторській концепції потрібно сформулювати тему кваліфікаційної роботи, пояснити її вибір, визначити ідею та мету майбутньої роботи. Логічно та послідовно викласти засоби її практичної реалізації: обґрунтувати вибір формату, принципи композиційної побудови, тонового та колористичного рішення, визначити техніку виконання. Опрацьований матеріал, стане початком написання дипломної записки.

2.2 Ескізне рішення дипломної роботи та пошук живописної мови

(практична складова)

Виконання підготовчих малюнків та ескізів за темою кваліфікаційної роботи.

Після аналізу аналогового візуального матеріалу потрібно представити практичну реалізацію ідейного задуму. Вона полягає у створенні варіантів ескізів, у живописному вираженні авторської концепції.

Розробка ескізів композиційного рішення. У ескізах слід визначитись із розміром та форматом живописної роботи із загальною композиційною побудовою кваліфікаційної роботи. Розробка ескізів є найважливішим етапом у підготовці до створення кваліфікаційної роботи, який визначає практичну реалізацію ідейного задуму. Композиційні пошуки мають відбуватися в площині варіативності та вибору найкращого рішення. Саме тому, доцільним буде працювати над декількома варіантами, для пошуку оптимального рішення, які розглядаються викладачами кафедри на перегляді практики.

Визначення оптимального живописного рішення. Виконання даного завдання передбачає пошук живописної мови для реалізації композиційного рішення. Вибір техніки та матеріалів, стиль та манера виконання, варіанти тональної та колористичної побудови – це ті питання, які вирішуються в межах даного завдання. Під час проходження переддипломної практики слід випробувати на практиці техніку і матеріал, в яких передбачається виконання кваліфікаційної роботи та представити зразки на перегляд.

2.3 Підсумковий контроль практики.

Після закінчення терміну практики студенти звітують на кафедрі про виконання її програми. Оформлені за всіма вказаними вимогами матеріали практики приймаються викладачем-керівником практики від кафедри. Загальна форма такої звітності – кафедральний перегляд. На перегляд студенти надають наступні звітні матеріали:

Теоретична частина практики

1. Авторська концепція за обраною темою (3 сторінки А-4, шрифт

Times New Roman, 14 кегль)

2. Аналоги за темою дипломної роботи, їх систематизація та аналіз (роздруковані та підписані у кількості не менше 20 варіантів)

Практична частина практики

3. Розробка ескізного рішення, візуалізація авторської концепції (виконані у живописних матеріалах на вибір студента)

4. Варіанти пошуку живописної мови для обраного композиційного рішення (зарисовки, нариси за темою, варіанти різних живописних рішень, варіанти випробування техніки і матеріалу).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література:

1. Голембовська Л.С. Декоративна інтерпретація академічних завдань з живопису: навч. посіб. для студентів вищ. мистец. навч. закл. Київ. Держ. Ін-т декор.-приклад. мистецтва і дизайну ім. Михайла Бойчука. Київ : Кафедра, 2014. 119 с., кольор. іл.

2. Губаль Б.І. Спеціальний живопис: навчальний посібник, Івано-Франківськ : Вид-во, 2016. 106 с.

3. Дідик Н. Основи композиції: навчальний альбом-посібник. Ужгород : Мистецька лінія, 2009. 64 с.

4. Жердзицький В. Живопис: Техніка і технологія: навч. посібник. Харків : ХДАДМ, 2006. 332 с.

5. Жердзицький В.Є. Особливості художнього сприйняття живопису. Дизайн-освіта 2008. Харків : ХДАДМ, 2008. 168 с.

6. Костенко Т.В. Основи композиції та тримірного формоутворення: навчально-методичний посібник. Харків : ХДАДМ, 2003. 256 с.

7. Музика О.Я. Матеріали і техніка олійного живопису : навч. посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. 114 с.

8. Стась М. І. Академічний живопис : навчально-методичний посібник. М. І. Стась, Т. К. Касьян. Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2010. 244 с.

9. Сухенько В. О. Рисунок. Навчальний посібник. Київ : BONA MENTE, 2004. 184 с., 125 іл.

10. Омельченко П. Наука про малярські фарби, матеріали та техніки. 2-е видання, в 2-х томах. Львів : Б.вид. , 1996. 178 с.

11. Прищенко С.В. Кольорознавство : навч. посібник. 3-тє вид. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 436 с., 32 іл. 12. Печенюк Т. Кольорознавство. Київ : Грані-Т, 2009. 192 с.

13. Хмельовський О.М. Теорія образотворення : Кн. 5. Композиція. Луцьк : Волинська мистецька агенція «Терен», 2005. 408 с.

Додаткові джерела:

1. Боднар О.Я. Золотий переріз і неевклідова геометрія в науці та мистецтві: Монографія. Львів : НВФ «Українські технологія», 2005. 198 с.

2. Марчак В. Про малярство: Навчальний посібник . Львів : ФОП Стебляк О.М., 2018. 264 с.

3. Михайленко В.Є. Основи композиції. Київ: Каравела, 2004. 304 с.

4. Сланський Б. Техніка живопису та реставрації. Київ : Мистецтво, 2009. 304 с.

5. Техніка і технологія олійного живопису: навч. посібн. / уклад.: Є.В.Беліка, О.І.Конопко. Київ : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 92 с.

6. Море акварелі. Третя всеукраїнська та міжнародна виставка – бієнале. Одеса-2020:каталог/упоряд. А. Горбенко, вступ. Стаття К. Чернявський. Дрогобич: Коло, 2020. 188 с.:іл.

7. Море акварелі. Четверта всеукраїнська та міжнародна виставка – бієнале. Київ-2022:каталог/упоряд. А. Кравченко, К. Чернявський. Дрогобич: Коло, 2022. 167 с.:іл.

8. Анатоль Петрицький. Портрети сучасників. Альбом – Київ.: Вид-

во „Мистецтво”, 1991.

9. Богомазов О. Живопис та елементи. – Київ.: Вид-во «Задумливий страус», 1996.

10. Іттен Йоганес. Мистецтво кольору .– К.: „ArtHuss”, 2022

11. Іттен Йоганес. Наука дизайну та форми.– К.: „ArtHuss”, 2021.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека українського мистецтва <http://uartlib.org/>

2. Культура України. Електронна бібліотека <https://elib.nlu.org.ua/>

3. Електронна бібліотека «Україніка» <http://irbis-nbuv.gov.ua/>

4. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського

5. ст.42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту»
https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-42.htm

6. Національне мистецтво й завдання мистецтва в Україні [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: https://www.vocnt.org.ua/statti/mystetstvo_shyrotski

ДОДАТКИ
Композиційні пошуки (приклади)

